

Okresný úrad v Považskej Bystrici (1885) 1923 - 1945

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1572_23217	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Okresný úrad v Považskej Bystrici	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1885) 1923 – 1945 (1964)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	80,59 bm (146 kusov úradných kníh, 259 registratúrnych pomôcok, 613 archívnych škatúl, 69 účtovných kníh hospodárenia okresného úradu)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Okresný úrad v Považskej Bystrici	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Zákonom č. 126/1920 Zb. utvorené okresné úrady sa stali nástupcami slúžnovských úradov, avšak ich pôsobnosť bola značne rozšírená. Vládnym nariadením č. 385/1922 Zb. bola pôsobnosť župných úradov prenesená na okresné úrady v odbore správy verejného zdravotníctva a hygieny, správy cestnej a priemyselnej, ale aj vo veciach manželských a matričných a pri vydávaní cestovných pasov. Ďalším vládnym nariadením sa zrušili dovtedajšie štátne odborné úrady (štátny riečny stavebný úrad, štátne lesné úrady, štátni zverolekári), ktorých právomoc bola prenesená na okresné úrady. Okres sa tak stal samosprávnym územným celkom, schopným nadobúdať práva,	Dejiny správy pôvodcu

		<p>majetky, uzatvárať zmluvy, zakladať vlastné ústavy a zostavovať vlastný rozpočet. Služobne bol podriadený Ministerstvu vnútra, ale musel vykonávať nariadenia, predpisy a pokyny aj ostatných ministerstiev vo veciach, ktoré v najvyššom stupni spadali do ich pôsobnosti. Na čele okresného úradu stál okresný náčelník, ktorý navonok reprezentoval celý okres a zodpovedal za riadne vedenie úradu. Vybavovanie rôznorodnej agendy bolo zverené odborným, konceptným, účtovným a kancelárskym úradníkom a zriadencom. Okresný úrad v Považskej Bystrici začal svoju činnosť 01. 01. 1923 a skončil 30. 04. 1945 po oslobodení Považskej Bystrice. Pod jeho právomoc spadali obce Bodiná, Brvnište, Čelkova Lehota, Dolný Moštenec, Domaniža, Drienové, Hatné, Horný Moštenec, Kardošova Vieska, Klieština, Kostolec, Malá Jasenica, Malá Udiča, Malé Lednice, Mariková, Milochovo, Okrut, Orlové, Papradno, Plevník, Počarová, Podmanín, Podvažie, Považská Bystrica, Považská Teplá, Považské Podhradie, Praznov, Prečín, Prosné, Sádочné, Stupné, Sverepec, Šebešťanová, Upohlav, Veľká Jasenica, Veľká Udiča, Vrchteplá, Vrtižer, Záskanie, Zemianska Závada a Zemiansky Kvašov. Lesné oddelenie okresného úradu s pôsobnosťou pre okresy Považská Bystrica a Veľká Bytča do roku 1929 sídlilo v Rašove, potom už v budove Okresného úradu v Považskej Bystrici, ale len do roku 1940, kedy sa agenda štátneho spravovania lesov presunula do okresu Veľká Bytča. Štátnu stavebnú službu pre úrad vykonávalo technické oddelenie Okresného úradu v Trenčíne, vodoprávnú agendu Okresný úrad v Martine, hospodársko-technickú a stavebno-technickú agendu Okresný úrad v Žiline. Po novom župnom zriadení v roku 1940 sa župný účtovník, ktorý dovtedy úradoval na okresnom úrade, presunul na Župný úrad do Trenčína, kde odovzdal aj svoju písomnú agendu, ale už v roku 1943 podľa nového vládneho nariadenia č.115/1943 sa vrátil na Okresný úrad v Považskej Bystrici aj so všetkými dokumentmi. Agendy boli zverené jednotlivým referentom na oddeleniach, ktorí po uzavretí podaní odovzdali spisy do registratúrneho strediska, kde sa však uložili chronologicko-numericky.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Písomnosti Okresného úradu v Považskej Bystrici boli uložené v budove úradu, pričom prezidiálne spisy priamo v kancelárii okresného náčelníka a posledné 2 ročníky administratívnej agendy v podateľni. Staršie sa uschovávali v osobitných miestnostiach na prízemí budovy, neskôr v novej budove od r. 1941 v suteréne - celý bol vyhradený pre archív. Priestor nepostačoval pre okresný úrad a zároveň pre okresný národný</p>	Dejiny archívneho fondu

	<p>výbor, preto správca registratúry Koloman Ottinger už v roku 1954 prikročil k vyradovacím prácam vo fonde Okresného úradu Považská Bystrica. Postupne do roku 1960 vyradil záznamy bez hodnoty. Ako hlavný aktuársky tajomník tohto úradu (1930 – 1945) detailne poznal štruktúru a fungovanie, preto zvolil pri sprístupňovaní schému: úradné knihy (zápisnice okresného výboru, okresného zastupiteľstva a okresnej finančnej komisie), evidenčné knihy (evidencie ústavných a bezpečnostných záležitostí, vojenské, sociálnej starostlivosti, živnostenské, kultúrne a školské, verejnozdravotnícke, poľnohospodárske, verejnej práce a dopravy, účtovné a súdne trestaných osôb), registratúrne pomôcky (prezidiálne, administratívne, vojenské, priestupkové), spisy (prezidiálne, administratívne, vojenské, priestupkové) a na koniec zaradil účtovné knihy (štátne a okresné hospodárenie, obecné rozpočty, záverečné účty). Fond je usporiadaný chronologicko-numericke, ale pretože sú výborne zachované všetky registratúrne denníky a k nim indexy, nie je náročné vyhľadávanie dokumentov.</p> <p>V rokoch 1923 – 1943 sa všetky administratívne spisy evidovali v spoločnom protokole - okrem cestovných pasov, pre ktoré bola zriadená osobitná evidencia. V II. manipulačnom období 1943 - 1945 registratúrne denníky nejestvovali – mal ich nahradiť systém šifier, ktorý sa aplikoval už pri príchode podania a mal byť jedinečný. Pri knihách a registratúrnych pomôckach inventárnu jednotku tvorí každá kniha alebo zošit.</p> <p>Do roku 1943 pri prezidiálnych a administratívnych spisoch tvorí inventárnu jednotku jeden ročník spisov, od roku 1943 sú inventárnou jednotkou spisy manipulované pod spisovou značkou E9, E305, E703, D1, D2, D3 a D9 a v rámci nich pod šifrovými číslami. (Kódovanie je založené na zmene samohlások na čísla napr. a, ä, ia = 1, e, ie = 2, i, y = 3 atď.)</p> <p>Po celý čas fungovania okresného úradu sa jednotlivé spisy ukladali do spisových obalov s vyznačením podacieho čísla/rok a predmetu konania.</p> <p>Inventárny záznam pri knihách sa skladá z inventárneho čísla, názvu knihy a časového rozpätia. Pri registratúrnych pomôckach je doplnený aj číselný rozsah. Spisy sú manipulované chronologicko-numericke v archívnych škatuliach, pričom inventárny záznam tvorí inventárne číslo, ročník spisov, číselný rozsah spisov a číslo archívnej škatule. Nedostatkom je, že sú podchytené len významnejšie spisy, napr. obežníky ústredných úradov týkajúce sa činnosti rôznych opozičných strán, protištátnej činnosti,</p>	
--	---	--

		tuzemských a zahraničných spolkov, stavebné povolenia, podomový obchod, vyživovacie príspevky rodinných príslušníkov, spisy týkajúce sa matričných zápisov, otázky vystažovalectva a imigrácie, zdravotnej a hygienickej situácie, atď. Súčasťou inventára sú registre - menný, miestny a vecný, kde číslo odkazuje na ukladaciu jednotku, t.j. archívnu škatuľu.	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Okresný archív v Považskej Bystrici preberal fond od Okresného národného výboru v Považskej Bystrici vo viacerých etapách v rozmedzí rokov 1958 – 1999. Ako prírastkové číslo 1 je zaevidovaných 1504 balíkov spisov a 192 kníh z rokov 1923 – 1945 bez uvedenia rozsahu a dátumu preberacieho konania. Pod č. 42 bolo dňa 06. 01. 1958 prevzatých 14 kníh z rokov 1924 – 1939 bez uvedenia bežných metrov. 29. 10. 1963 pod číslom 52 je evidovaných 6 kníh živnostenských registrov z rokov 1885 - 1925; pod č. 915 bola do archívu 08. 02. 1995 prevzatá 1 kniha 1932 – 1948 v rozsahu 0,03 bm a pod č. 1028 dňa 14. 07. 1999 v rozsahu 0,36 bm z rokov 1891 – 1964 (prehľad vodných stavieb). Posledné prírastky boli zaradené na koniec fondu.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and content	Zachované prezidiálne spisy vypovedajú predovšetkým o politickej situácii v štáte a okrese, pričom sa sledujú domáci i vonkajší nepriatelia, pripravuje sa civilná ochrana pred ohrozením zo strany nacistického Nemecka, dokumenty v období Slovenskej republiky zachytávajú osud obyvateľov židovského pôvodu a počas Slovenského národného povstania aj pohyb a akcie partizánskych oddielov na území okresu a terorizovanie domáceho obyvateľstva nemeckou armádou. Administratívne spisy informujú o hospodárskych, sociálnych kultúrnych, zdravotných a dopravných pomeroch v okrese, o budovaní Zbrojovky a jej vplyve na hospodársku situáciu v okrese, o bytových pomeroch, o verejných zhromaždeniach organizovaných politickými stranami, ktorých sa povinne zúčastňovali zamestnanci úradu a o priebehu podávali písomné správy, umožňujú nahliadnuť do stanov rozličných organizácií a spolkov atď. Významným a veľmi vyhľadávaným zdrojom informácií sú popisné hárky zo sčítania ľudu v roku 1938, prehľad o vydaných cestovných pasoch, spisy o riešení nezamestnanosti počas hospodárskej krízy.	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Vyradňovanie uskutočňoval Koloman Ottinger po roku 1954 bez administratívneho konania.	Vyradňovanie a hodnotenie

3.3.3.	Accruals	Fond je uzavretý a prírastky sa neočakávajú.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Štruktúra archívneho fondu po chronologicko-numerickej usporiadani a sprístupnení: I. Úradné knihy A. Zápisnice okresného výboru, okresného zastupiteľstva 1924 - 1939 B. Evidenčné (1920) 1923 – 1945 II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a. administratívne 1919 - 1949 B. Spisy a. prezidiálne 1923 - 1945 b. administratívne 1923 – 1945 III. Účtovné knihy a. knihy štátneho hospodárstva 1923 – 1945 b. knihy okresného hospodárstva 1929 – 1939	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language/scripts of material	slovenský	Jazyk/písma archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Považská Bystrica. Koloman Ottinger: Okresný úrad v Považskej Bystrici 1923- 1945, inventár, Považská Bystrica, 1964, evid. č. 407/1.	Vyhľadávacie

			pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Považská Bystrica, Ulica slovenských partizánov 1135/55, 017 01 Považská Bystrica	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný národný výbor Považská Bystrica 1945 – 1990 Okresný úrad zanikol 30. apríla 1945. Jeho funkcie prevzal Okresný národný výbor v Považskej Bystrici hneď 1. mája 1945. Dokumenty vzniknuté, resp. nedoriešené v prelomovom období, sú uložené ešte v Okresnom úrade Považská Bystrica, Okresný národný výbor pokračoval v evidenčných knihách až do roku 1964, ktoré sú súčasťou fondu okresného úradu.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond Okresný úrad v Považskej Bystrici spracoval v rokoch 1954 – 1963 Koloman Ottinger. Vo fonde vykonal vnútorné vyradovanie, pripravil súpis inventárnych jednotiek a zároveň vyhotovil strojopis inventára, ktorý bol vytlačený v roku 1964. Opis pripravila Mgr. Jarmila Balážová v septembri 2017.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition a metodického pokynu na tvorbu opisov archívnych súborov podľa všeobecného medzinárodného štandardu pre archívny opis ISAD (G) č. SVS-OAR1-2017/002532	Pravidlá alebo zásady

3.7.3.	Date(s) of descriptions	29. 09. 2017	Dátum vyhotovenia opisu
--------	-------------------------	--------------	-------------------------